

LATAK ISTVÁN:

## A kamrában

*(Elbeszélés, édesanyám fájó emlékének.)*

A nap az égen erősen föfelé hajlott már, amikor végkép elkeseredve hazajött Ágnes. Sehol semmi. Se kölcsön, se munka. És itthon egy falat kenyér sincs. És négy gyerek éhes szájacskája tátong, mint örökké éhes kiscfcskék szája. Honnan, de honnan vegye a falatot, hogy megetesse őket?

Sehol senki az udvaron. A lakószomszédok, úgylátszik, még nem érték haza, fiuk meg még az iskolában lehet. A szomszéd udvarban nagy gyerekcsiripolás. Az ő négy porontya is ott játszadózhat a bodzabokros, nagy udvaron. Ott csintalankodnak, amikor csak nem parancsolják őket haza szülőik.

Szegények, sokszor a nagy játéokban egy-egy órára arról is megfélekedeznek, hogy éhesek. Sosem játszanak eleget. Sápadt arccskájuk vörösben izzik a játék hevületétől, amikor egy kis kenyérkéért hazafutnak, ha már nagyon éhesek. De alig harapnak egy-két falatot, máris rohanak vissza játszani. Olyan, de olyan komolyan veszik a játékot. Nincs az a munkaszerető fölött, aki odaadóbban dolgozna, mint ahogy az ő gyerekei játszanak...

Most is a játék foglalja le őket. Pedig a boldogtalanok reggel óta tán egy falatot sem ettek. Hacsak Gábor nem hozott valamit, az apjuk. Hisz az is munka után és kenyér után indult. Hogy valami pénzt hajtsanak föl...

Pénz, kenyér, munka... Iszonyú szavak, kísértő NINCSEN. Már mindenkinek tartoznak a házban és a szomszédos házakban is. Kinek kenyérrel, ecettel, zsírral; kinek fával, pénzzel, liszttel, hagymával...

Mióta Gábor, az ura, munkanélküli és Ágnes is kiesett abból a bejáró-helyből, mindenüket eladogatták, elzálogosították, elcserélték. Négy gyerek, jó isten! Mindennap kenyeret szelni nekik és néha valami falatot a kenyér mellé... Ha mást nem, vékonyan kent zsírt vagy egy hagymácskát, vagy bármit, hogy csússzon jobban a száraz kenyérdarab. De sokat sírtak a gyerekek, mikor éhen maradtak, és de sokat lefeküdtek Gábor és Ágnes korgó gyomorral, hogy a gyerekeknek nyújthassák az utolsó falatot...

Ma reggel is csak egy kis kenyérmaradékot adhattak a gyerekeknek. A szülőeknek nem jutott. És aztán — semmi.

Gábor keserű szájjal indult neki a városnak, hogy megint próbáljon valamit. Ágnes is később e céllal indult el hazulról.

Most holtrafáradva ért haza az asszony. Éhesen és izzadtságtól csapzott hajjal dobta le a kendőjét és ült le a hűvös, üres konyhában.

Mihez kezdjen, mihez, mihez?

Fölkelt. Benézett a takarónélküli ágyakkal szomorkodó szobába. Aztán az udvarra indult. A rossz, csorgó vödörrel vizet húzott a kútból, ivott néhány kortyot. Közben arra gondolt, hogy milyen vonzó a hűvös mélység... Legjobb volna a kútba ugrania. De Gábor és a gyerekek egyedül maradnának! Szegény ember, még jobban elkeseredne. Úgyis alig beszél már napok óta. Eddigi az asszony tartotta bennük a lelket. Ágnes éhesen is talált erőt, hogy megcirógassa a gyerekeket és fáradtarcú, egykor olyan szerelmes emberét is.

A kamrába indult az asszony. Talán a megszokás hajtotta, hogy valami fahulladékot szedjen össze, begyújtáshoz. Hogy vizet melegítsen. Üres teát főzzön. Maga sem tudta már, miért ment.

Amikor a kamra hűvösebe ért, megborzongott. Határozatlan rossz érzet lepte meg...

Ijedten pillantott szét. Egy vékony vörös sugár tört be a nyikorgó ajtó résén és az a sugár egy lógó kezét világított meg...

Ágnes tágra nyitotta szemét. A félhomályhoz alkalmazkodott tekintete most már egy a gerendáról lógó emberi testre meredt. Háttal lógott feléje a test. De mintha rögtön Gábor vásott gúnyját látta volna...

Megtántorodott. Majd örjögő gyors mozdulatokkal a lógó árnyhoz rohant. Gábor volt...

Eltorzult arccal, lógó, tehetetlen kezekkel csüngött a kamra gerendájáról. A férfi kezéhez kapott nője. Már kihült.

Ágnes az eszét vesztette. Párja, reménye, támasza halott. Hallgata- gon is egyetlen beszédes hite, hogy kimásznak valahogy a megpróbáltatásokból. És most nincs többé. Nincs és nincs tovább. Semmi sincs tovább.

A hosszú, rossz ruhaszárító kötél, amellyel Gábor fölkötötte magát, ott húzódott a földön, a fölrúgott kisszék mellett...

Megragadta az asszony a kötelet. Hurkot csinált és a kisszékre állva, gondolkodás nélkül a meghidegült ember mellé kötötte magát. Kirúgta a kisszéket maga alól. Elsötétült a világ. Még egy pillanatra megvillant előtte a gyerekek arca és Gábor valaha fiatalos tekintete — — —

A gyerekek befutottak az udvarra. Az éhség megint hazahajtotta őket. Tárva-nyitva találták az ajtókat. Keresni kezdték a szülőket, hátha hoztak valami ennivalót. Mikor a kamrába értek, anyjuk már nehezen vonaglott. Még zajt csapott halkan... Mintegy törbeni vergődő madár...

Sikoltozni kezdtek a gyerekek és ki-berohantak a kamrából az udvarra, az utcára és vissza...

Az egyik hazatérő szomszéd nézett be hozzájuk először az iszonyú kiáltozásra. A rémült gyerekektől, mást nem hallott, csak:

— Anyám, édesapám!... Jaj!... A kamrában... — És eszelősen mutogattak a kamra felé.

A szomszéd ember beugrott a kamrába. Az asszony még himbálódzott. Gyorsan előkapta bicskáját a férfi és mindkettőjüket levagdosta a kötélről. Mindez pillanatok alatt folyt le.

De akkorra már összefutottak a zsúfoltan lakott szomszédházakból az asszonyok. Sírva nézték a szomorú látványt. Egy öreg asszony Ágneset fölültette.

— Még él... — mondta a többieknek. — Meleg a teste... — És megsímogatta a csapzott fejet. A szomszéd férfi bicskáját eltéve, a halott férjet tapogatta meg.

— Ezen már nem segíthetünk — legyintett szomorúan és levette a kalapját.

Az asszonyok vizet hoztak. Locsolták, simogatták lágyan a lázas, csukló lélekzéssel éledező asszonyt, meg a karjait lóbálgatták.

Néhány szomszédnő a gyerekek kezét fogta. Hánykódó fejüket simogatták, hogy a rémületből visszahívják őket. Két nő óvatosan talprasegítette a még mindig önkívületben révedező, szerencsétlen asszonyt és a ház felé akarta vezetni. De az asszony nem akart, nem tudott mozdulni. Éledező öntudata tán rémesebben fojtogatta, mint a halálba menekvés kísérletében a kötél.

Fájdalmas iszonyattal nézték a gyerekek apjuk hideg, eltorzult arcú tetemét. Rajta már nem lehetett segíteni. Nem is merték megközelíteni.

Talpraállított és a fejét kétségbeesetten markoló anyjukhoz rohantak hát és félrelékték a szomszédokat, hogy maguknak ragadják vissza a halál ösvényéről visszarántott szülőjüket. Az örültek hihetetlen erejével tolták el a szomszédnőket és húzták anyjuk ruháját, szorították drága gyámlójuk kezét.

Dermedt, kiszáradt szemekkel, könnytelen nézett a halálból megtért asszony a gyermekeire. Szívét mint vasmarok szorította a gond, torkát az előbbi kötélnél jobban fojtogatta a fájdalom. Nem tudott még szólni és ölelni. Csak nézett a gyerekekre, akik halálrakerekült szemmel, az életösztön, a szeretet és a félelem szörnyű erejű dulakodásában fogták anyjuk kötényét, blúzát, simogatták csapzott haját, s éhséget, mindent feledve, rémült zokogással jajongták, esküdöztek neki:

— Anyánk, édes jó anyánk, ne halj meg! Ne akarj meghalni! Többet sose fogunk kenyeret kérni, ha nem tudsz adni, akármilyen éhesek is leszünk! Csak te élj, csak te maradj velünk! Sose kérünk eztán kenyeret, jó anyánk! ...

A halódó állat vicsgó rémülete nem visít rémesebben, mint a gyerekek iszonyata süvöltött. A tizenkétéves, vézna Katica beszélt a többi helyett is, mint egy előimádkozó. Ő alig sírt, szipogósan, csuklóan meg-megakadt, de vérzően éles hangja hatolt legjobban anyja tudatába. A kilencéves, zömök Jani is — az apja kedvence volt — önállóan talált mondatokat zokogott:

— Anyám, bocsáss meg, ne halj meg! Nem leszek többet rossz! Kenyeret se kérek mindig! Jaj, édesapám, mit csináltál! ...

A hétéves, félénk Karcsika félholtan, sápadtan reszketett, még vinyogni is alig tudott.

Annál élesebben sírt, sikoltozott a kis négyéves Bözsi. Az még nem tudta szavakba foglalni a nagy pillanat bajait és fogadkozásait. Nem tudott mást mondani, mint a testvérei, de mindegyiküknél vérfagyasztóbban visított és szeméből, mint óriás gyöngyszemek, hullottak a könnyek s patakként omlottak le vörösesre ijedt, kerek arcán.

A nap is olyan szomorúan vetette alkonyi vörös sugarait a sötétedő, üres kamrába. Távolról egy vékonyhangú, városvégi harangocska szólalt meg. Úgy kongott, mintha ezt az egész kínlódó életet sírjába kísérő lélekharang volna ...

A szomszédok közül valaki már előbb rendőrért szaladt. És most egy testes rendőrrel lépett be az udvarra. A kutya morogva húzódott félre a rendőrtől. A szomszédok is helyet csináltak a vállas, egyenruhás embernek. A rendőr megfogta a halott arcát és kérdezgetni kezdte az összegyűlteket ...